

LBRIS

We know
books

George Coșbuc

POEZII

MINERVA

Coșbuc (vol. *Analize și sinteze critice*, 1973) spune despre *Nunta Zamferei* că e „mai mult decât o povestire, un poem coregrafic ca ballata italiană“, că e „o reprezentare a respectivei ceremonii cu admirabila intuiție a momentului horei“. Exemplul ce confirmă acest aspect e memorabil: „Trei pași la stânga linișor/ Și alți trei pași la dreapta lor:/ Se prind de mâini și se desprind/ Se-adună-n cerc și iar se-ntind/ Și bat pământul tropotind/ În tact ușor.“ Impresia e întărită de Lucian Valea: „Mișcarea, în poezia coșbuciană, e mai aproape de dans decât de monotonia ondulată a curgerii. E capricioasă și imprevizibilă. Singura ordine introdusă aici de poet e cea a rigorilor formale, dând jocului demnitatea finalității estetice“ (op. cit.).

În complexitatea nuanțelor poeziei lui Coșbuc aproape nu mai există prejudecăți. Situația aproape s-a inversat față de începuturile poetului, când regulile lui Gherea păreau imbatabile. Diversitatea cromatică, sonoră și de ideație este nelimitată pe parcursul întregii sale opere, dar chiar și în aria câte unei singure piese. Nu mai este atât de simplu un text de Coșbuc. Cea din urmă prejudecată ce trebuie înlăturată este că s-ar putea da soluții definitive în ceea ce privește poezia lui Coșbuc.

În momentul „plecării din timp“ la 14 mai 1918, câteva zile după moartea poetului, Liviu Rebreanu scria în „Lumina“: „Atunci a venit Coșbuc. A pornit de-a curmezișul curentului general, croind altă brazdă, fără șovăire, privind tot înainte: *Nunta Zamferei*.“

A răsărit deodată, fără să-l știe nimeni, fără să facă ucenicia cafenelelor și bisericuțelor bucureștene. Și a biruit împotriva tuturor celor scufundați în imitații și neputințe.

A adus lumină, sănătate, voieșie. A deschis larg perdele odăiții în care zăcea bolnavul și aerul proaspăt românesc a năvălit înăuntru ucigând microbii, înzdrăvenind pe cei care mai aveau putere de viață: *Balade și idile...*“

Oare cine putea să înțeleagă mai bine această intrare în timpul poetic, decât cel căruia, la plecarea din Maieru peste munți, i s-a spus: „Să ajungi cât Coșbuc de mare!“?

VALENTIN TAȘCU

CUPRINS

Noapte de vară	7
Mânioasă	9
Nu te-ai priceput	11
Fatma	13
Nunta Zamferei	14
Cântecul fusului	20
Rea de plată	23
Fata morarului	24
Crăiasa zânelor	26
Gazel	31
Rugămintea din urmă	32
Romanță	35
Cântec oriental	36
Ex ossibus ultor!	37
Cântec	39
Poet și critic	41
Vântul	43
Vestitorii primăverii	46
Zobăil	47
Pe lângă boi	49
Rada	50
Trei, doamne, și toți trei	55
La oglindă	58
De pe deal	62
El Zorab	63
Suțirica din vecini	69
Numai una	70
Regina ostrogoților	72

Brăul Cosinzenii	74
Dușmancele	78
Recrutul	82
Lordul John	85
Moartea lui Fulger	87
Gazel	95
Păstorița	96
Fresco-ritornele	97
Vara	100
Politică	102
Un basm	104
Spinul	105
Cântece	107
Mama	121
Lupta vieții	124
Ștefăniță-Vodă	125
Sub patrafir	128
Scara	131
Noi vrem pământ!	133
Hafis	136
Voichița lui Ștefan	138
Doina	141
La Paști	145
Seara	147
În miezul verii	150
Iarna pe uliță	153
Cântec	157
Din copilărie	158
Ispita	161
Vântoasele	164
Fata mării	168
Prutul	170
Decebal cătră popor	173
Pe deal	175
Baladă	181
Din adâncimi	183
Nebunul	184
Roata morii	187
Legenda rândunelei	190
Ștrengarul văilor	194
Cuscri	196
Șarpele-n inimă	199

Concertul primăverii	201
În șanțuri	203
O poveste veselă	205
Bordei sărac	209
Umbră	211
Prin Mehadia	212
Dintr-o poveste	214
În muzeu	215
Furtuna primăverii	218
Groparul	219
Drumul iubirii	222
Tricolorul	224
Colindătorii	225
Cetatea Neamțului	227
Voci din public	234
Unul din high-life	234
Vorbește măgarul	234
Exploatații	234
Unul de la Mărcuța	235
Faptul zilei	239
Murind	242
Pierde-vară	244
Apoi vezi	247
Moartea lui Gelu	249
Nunta în codru	254
Pace	259
Gânduri	261
Hora	263
În zori	265
Pe munte	266
În miezul verii	267
Povestea cântării	269
Pe Tâmpa	271
Cântec	275
Dorobanțul	276
Dunărea și Oltul	278
Pentru libertate	280
Scut și armă	282
Oltenii lui Tudor	283
Zece mai	285
Pe drumul Plevnei	287
Stema țării	290

Pe dealul Plevnei	291
De profundis	292
La Smârdan	294
Cântec.....	297
Cântecul redutei.....	299
O scrisoare de la Muselim-Selo.....	302
Paşa Hassan.....	305
Fata craiului din cetini.....	311
Îngerul morții	321
Draga mamei	323
Baladă	323
Fulger.....	346
Poveste în versuri	346
Non omnis moriar	353
La mormântul lui Timotei Cipariu	353
Anacreontica	355
Unei copile.....	355
Mi-a zis mama	357
„Somnoroase păsărele“	358
Sulamita	359
Pipăruș-viteaz.....	365
Bătrânul și copiii.....	370
Iarna.....	371
Inima mamei.....	372
Primăvara	375
Legenda trandafirilor	376
Ziua-nvierii	381
Un voinic și un cuminte	387
Ștefan-Vodă.....	389
Osman-Paşa.....	391
Povestea găștelor	393
Pământul uitării	395
Nucul.....	397
Păianjenul și musca	399
Păianjenul și melcul	400
Florii.....	401
Povestiri orientale	404
Călugărul	404
Greșala patriarhului	408
Bogatul din Siria	411
Cronologic	415
Poezia ființei (Postfață de Valentin Tașcu)	420

NOAPTE DE VARĂ

Zărilor, de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară mierlele-n tufiș
Și din codri noaptea vine
Pe furiș.

Care cu poveri de muncă
Vin încet și scârțâind;
Turmele s-aud mugind,
Și flăcării vin pe luncă
Hăulind.

Cu cofița, pe-ndelete,
Vin neveste de la râu;
Și, cu poala prinsă-n brâu,
Vin cântând în stoluri fete
De la grâu.

De la gârlă-n pâlcuri dese,
Zgomotoși copiii vin;
Satul e de vuiet plin;
Fumul alb alene iese
Din cămin.

Dar din ce în ce s-alină
Toate zgomotele-n sat,
Muncitorii s-au culcat.
Liniștea-i acum deplină
Și-a-nnoptat.

Focul e-nvelit pe vatră,
Iar opaițele-au murit,
Și prin satul adormit

Doar vrun câne-n somn mai latră
Răgușit.

Iat-o! Plină, despre munte,
Iese luna din brădet
Și se-nalță-ncet, încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
Ritmice valurile cad,
Cum se zbate-n dulce ropot
Apa-n vad.

Dintr-un timp și vântul tace;
Satul doarme ca-n mormânt –
Totu-i plin de duhul sfânt:
Liniște-n văzduh și pace
Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,
Dorul tânăr și pribeag.
Tainic se-ntâlnește-n prag,
Dor cu dor să se cuprindă,
Drag cu drag.

MÂNIOASĂ

Am să merg mai înspre seară
Prin dumbrăvi, ca mai demult,
În privighetori să-mi pară
Glasul Linei că-l ascult.
Mai știi eu ce-aș vrea s-ascult!
Că-n zori Lina sta-n portiță,
Sălta-n vânt a ei alțiță,
Vântul îi sălta-n costiță
Și-i făcea floare-n obraz:
Eu mergeam la plug în laz,
Și, când trec, Lina s-ascunde,
Parcă nici nu m-a văzut.
Îi vorbesc, și nu-mi răspunde,
Nu-mi răspunde!
Și-o întreb, și nu-mi răspunde!
Și mă mir – ce i-am făcut!
Vreau de-aici să rump o floare!
Ochii unui înger scump
Au albastrul de cicoare,
Și cicoare vreau să rump –
Mai știi eu ce-aș vrea să rump!
Că-n amiezi venind pe vale,
Întâlnii pe Lina-n cale:
Fragi i-am dat, ea mi-a zis: – „Na-le!
Ți-am cerut eu ție fragi?“
Ochii ei frumoși și dragi
Priveau tot spre poala rochii,
S-a pus Lina pe tăcut,
Și vedeam că-i umblă ochii,
Umblă ochii
Ca la șerpi, îi umblă ochii,
Și mă mir – ce i-am făcut!

Să-mi pun capul pentr-o Lină
Să mă fac un om pribeag!
Ieși din neguri, lună plină,
Să mă vezi la Lina-n prag –
Mai știu eu ce-aștept în prag!
Alte dăți suna zăvorul;
Lina pe furiș, ca dorul,
Pășea-n degete pridvorul
Și la mine-n prag venea,
Mamă-sa cât ce-adormea.
Azi ard hainele pe mine,
Mi-e greu capul ca de lut,
Stau în prag – și ea nu vine,
Nu mai vine!

E târziu și nu mai vine...
Și mă mir – ce i-am făcut!

NU TE-AI PRICEPUT

Nu te-ai priceput!
Sigur tu nu mi-ai plăcut,
Că eu tot fugeam de tine?
O, nu-i drept, nu-i drept, Sorine!
Ți-am fost dragă, știu eu bine,
Dar, să-mi spui, tu te-ai temut.
Și eu toate le-am făcut,
Ca să poți să-mi spui odată,
Să mă-ntrebi: „Mă vrei tu, fată?”
Și plângeam de supărată
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Zici că-s mândră și n-am vrut
Ca s-ascult vorbele tale?
Dar de unde știi? În cale
Ți-am umblat și-n deal și-n vale,
Și-orișiuunde te-am știut.
Zile lungi mi le-am pierdut,
Să mă-mprietenesc cu tine:
Tu-mi umblai sfios, Sorine,
Și plângea durerea-n mine
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Am fost rea și n-aș fi vrut
Să te las, ca altă fată,
Să mă strângi tu sărutată?
Dar m-ai întrebat vrodată?
Mă-nvingea să te sărut
Eu pe tine! Pe-ntrecut
Chip cătam cu viclenie

Să te fac să-ntrebi, și mie
Mi-a fost luni întregi mânie
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Zici că de m-ai fi cerut
Mamei tale noră-n casă,
N-aș fi vrut să merg? E, lasă!
Că de-o fată cui-i pasă,
Nu se ia după părut!
De-ntrebai, ai fi văzut!
Tu să fi-nceput iubitul,
Că-i făceam eu isprăvitul –
Tu cu pâinea și cuțitul
Mori flămând, nepriceput!

FATMA

În faptul dimineții, prin parc, îngândurată,
Se plimbă visătoare Fatma, frumoasa fată
A marelui Ben-Omar, califul din Bagdad –
Iar tinerele-i plete de peste umeri cad
Pe piept, și ea le prinde mănunchi în alba-i mână.
Zâmbind s-așază fata aproape de fântână
Pe-o lespede de marmor, privind cu gândul dus
La gura de balaur ce-azvârle apa-n sus.
Tiptil atunci din umbra tufișului răsare
Nin-Musa, rob din Yemen. El iese în cărare,
S-apropie de fată, o prinde pe furiș,
S-apleacă, o sărută și piere prin tufiș,
Fatma răsare-n țipet, de spaimă-ngălbenită,
– „El are fes ca-n Yemen și haina zdrențuită!”
– Și grabnic eunucii se-nșiră, urmărind
Ca șerprii prin tufișuri pe Musa-Nin, și-l prind.

Fatma plângând se duce la tată-său și-i spune:
– „Voi pune servitorii să-l bată! Și voi spune:
Să-l târâie d-a lungul Bagdadului, legat
De-a calului meu coadă, de-a celui mai turbat!
Mișelul!” Și Ben-Omar izbește cu piciorul
Și dă un semn. În lanțuri legat, cutezătorul
Nin-Musa intră palid, cu ochii la pământ –
El are fes ca-n Yemen și-o zdranță de vesmânt.

Fatma stă răzimată de-al tronului pilastru,
Și sclavul stă nainte-i. El are fes albastru,
Și-albaștri are ochii, d-un farmec dureros;
E tânăr și e palid și-așa e de frumos!
S-aruncă furtunatic spre rob atunci sultanul,
Și-i fulgeră-n cap ochii și-n mână iataganul;
– „Acesta e?” Și fata se-ndoaie puțintel:
– „N-a fost acesta, tată! – Să nu lovești în el!”

NUNTA ZAMFIREI

E lung pământul, ba e lat,
Dar ca Săgeată de bogat
Nici astăzi domn pe lume nu-i,
Și-avea o fată – fata lui –
Icoană-ntr-un altar s-o pui!
La închinat.

Și dac-a fost pețită des,
E lucru tare de-nțeleș,
Dar dintr-al prinților șirag,
Câți au trecut al casei prag,
De bună seamă cel mai drag
A fost ales.

El, cel mai drag! El a venit
Dintr-un afund de Răsărit,
Un prinț frumos și tinerel,
Și fata s-a-ndrăgit de el,
Că doară tocmai Viorel
I-a fost menit

Și s-a pornit apoi cuvânt!
Și patru margini de pământ
Ce strimte-au fost în largul lor,
Când a pornit s-alerge-n zbor
Acest cuvânt mai călător
Decât un vânt!

Ca ieri, cuvântul din vecini
S-a dus ca astăzi prin străini,
Lăsând pe toți, din cât afund
O mie de crăimi ascund,
Toți craii multului rotund
De veste plini.

Și-atunci din tron s-a ridicat
Un împărat după-mpărat
Și regii-n purpur s-au încins,
Și doamnele grăbit au prins
Să se gătească dinadins
Ca niciodat'.

Iar când a fost de s-a-implinit
Ajunul zilei de nuntit,
Din munți și văi, de peste mări,
Din larg cuprins de multe zări,
Nuntași din nouăzeci de țări
S-au răscolit.

De cum a dat în fapt de zori
Veneau cu fete și feciori
Trăsnind rădvanele de crai,
Pe netede poteci de plai:
La tot rădvanul patru cai,
Ba, patru sori.

Din fundul lumii, mai de sus,
Și din Zorit, și din Apus,
Din cât loc poți gândind să bați
Venit-au roiuri de-mpărați
Cu stemă-n frunte și-mbrăcați
Cum astăzi nu-s.

Sosit era bătrânul Grui
Cu Sanda și Rusanda lui,
Și Ținteș, cel cu trainic rost,
Cu Lia lui sosit a fost,
Și Bardeș cel cu adăpost
Prin munți sâlhui.

Și alții, Doamne! Drag alint
De trupuri prinse-n mărgărint!
Ce fete dragi! Dar ce comori
Pe rochii lungi țesute-n flori!
Iar hainele de pe feciori
Sclipeau de-argint.

Voinicii cai spumau în salt;
Și-n creasta coifului înalt
Prin vulturi vântul viu vuia,
Vrun prinț mai tânăr când trecea
C-un braț în șold și pe prăsea
Cu celălalt.

Iar mai spre-amiazi, din depărtări
Văzutu-s-a crescând în zări
Rădvan cu mire, cu nănași,
Cu socri mari și cu nuntași,
Și nouăzeci de feciorași
Veneau călări.

Și ca la mândre nunți de crai
Ieșit-a-n cale-ales alai
De sfetnici mulți și mult popor
Cu muzici multe-n fruntea lor;
Și drumul tot era covor
De flori de mai.

Iar când alaiul s-a oprit
Și Paltin-crai a stărostit,
A prins să sune sunet viu
De treasc și trâmbiți și de chiu –
Dar ce scriu eu? Oricum să scriu
E nemplinit!

Și-atunci de peste larg pridvor,
Din dalb iatac de foișor
Ieși Zamfira-n mers isteț,
Frumoasă ca un gând răzleț,
Cu trupul nalt, cu părul creț,
Cu pas ușor.

Un trandafir în văi părea;
Mlădiul trup i-l încingea
Un brâu de-argint, dar toată-n tot
Frumoasă cât eu nici nu pot
O mai frumoasă să-mi socot
Cu mintea mea.

Și ea mergând spre Viorel,
De mână când a prins-o el,
Roșind, s-a zăpăcit de drag, –
Vătavul a dat semn din steag
Și-atunci porniră toți șirag
Încetinel.

Și-n vremea cât s-au cununat
S-a-ntins poporul adunat
Să joace-n drum după tilinci:
Feciori, la zece fete, cinci,
Cu zdrângăneii la opinci
Ca-n port de sat.

Trei pași la stânga linișor
Și alți trei pași la dreapta lor;
Se prind de mâini și se desprind,
Se-adună cerc și iar se-ntind
Și bat pământul tropotind
În tact ușor.